

Vocallis zaterdag 21 oktober 2023

Stilte-concert. Het lijkt paradox. Maar het is geen grapje of vergissing. Het duidt op iets wezenlijks. Zoals een viool fungeert in een viool-concert: heel het orkest draagt het instrument, doet het in zijn talloze nuances en kleuren tot zijn recht komen, en andersom draagt het instrument ook alle andere. Tegen de eigenheid van de vioolklank worden ook alle andere klanken afgegrensd en beter hoorbaar. Zoals in een schilderij de ene kleur de andere beter zichtbaar maakt. Zo is alles wat er vanmiddag hier gebeurt, bedoeld om de stilte te dragen, tot zijn recht te laten komen, door de stilte te worden gedragen.

Welke kleur heeft deze stilte? Of liever: welke talloze kleuren en nuances heeft stilte? Op het eerste gehoor doet stilte ons misschien denken aan de kleuren wit en zwart. Stilte lijkt leeg en lijkt geen kleur te hebben. En daarom denken we aan wit. Maar toch: wit is geen eigen afzonderlijke kleur maar het samengaan van alle kleuren tegelijk. Wit is vaak de kleur van vreugde, feest en blijdschap. Zo is ook met de stilte. Wat wij diep in ons aan liefde, eerbied, geluk ervaren, beleven wij in stilte. Stilte lijkt afwezigheid, maar is aanwezigheid. Stilte kan geladen zijn met de diepste menselijke gevoelens. En wat zwart betreft: ook dat is op het eerste gezicht geen kleur, maar het ontbreken van iedere kleur. Toch heeft ook die kleur veel nuances. Zwart kan uitdrukking zijn van rouw en verdriet, maar ook van plechtigheid, van iets heel groots, van voornaamheid. Zo kan ook, wanneer de woorden ons ontbreken, diepe stilte iets geweldigs tot uitdrukking brengen, iets dat ons ver te boven gaat.

Wat hoort U vandaag hier in deze stilte? Is die wit of zwart? Of iets anders? Waarschijnlijk is die stilte gekleurd door uw eigen ervaring, door wat er leeft in uw hart. Wat zegt die stilte U dan? Wat beluistert U in die stilte?

Vanmiddag bent U te gast in een abdij. Abdijen zijn meestal

plaatsen van stilte. De stilte van een abdij is geen ontkenning van het leven, maar integendeel de heel bijzondere en nadrukkelijke bevestiging van Leven. Het is een “witte” en een “zwarte” stilte in één. Een “witte” stilte als uitdrukking van leven, vreugde, dankbaarheid. Tegelijk ook een “zwarte” stilte als uitdrukking van het bewustzijn samen te leven met een onuitsprekelijk, ons overtreffend geheim. Een geheim waarnaar wij in het duister tasten. Terwijl wij dit geheim tegelijk toch ook bevroeden en met uiterst fijne zintuigen gewaar worden.

Wie hier in onze abdij en in onze abdijskerk komt, ziet nauwelijks zwart en wit, maar vooral heel veel tinten grijs in allerlei schakeringen. Sommige mensen ervaren dat als dodelijk saai, kleurloos en grauw. Anderen horen en voelen daarin juist de uitdrukking van een “eerbiedige” houding. De kleur grijs, tussen wit en zwart in, dringt zich niet op, grijs overweldigt niet, doet geen pijn aan de ogen. Grijs is teer en zacht. Grijs laat ruimte voor eigen invulling en interpretatie. Grijs programmeert ons niet in een bepaalde richting. Zo is het ook met de stilte. Die kan soms wel als zwart, afstotend en onherbergzaam worden ervaren of als verblindend wit. Maar met een ander oor waargenomen is stilte tegelijk als een open ruimte waarin iedereen kan thuis komen, met alles wat hij/zij daarin meebrengt. Dan krijgt die stilte steeds meer nuances, vijftig tinten grijs. Wie langer in de stilte leeft, ontdekt dat die stilte niet alleen heel goed “bewoonbaar” is, maar dat die stilte zelfs “bewoond” is, door anderen voor jou en naast jou. De stilte is de ruimte waarin heel verschillende mensen met elkaar kunnen samen wonen en leven. Ieder doet zijn best om voor de ander die ruimte van stilte te openen en te bewaren.

De diepe, veelkleurige stilte van een abdij heeft ook de bedoeling om in die stilte iets anders te kunnen waarnemen. Deze stilte is belangrijk, wanneer je open wil staan voor een werkelijkheid die boven de woorden uit gaat. Wanneer je deze stilte binnengaat, krijg je gaandeweg steeds meer het besef dat er

in deze stilte vooral een Ander aanwezig is, en niet alleen de mensen met wie je samen leeft. De stilte is de plaats van een onzegbaar groot geheim,. Wij monniken ervaren daarin het geheim van God-met-ons. Het is een stilte die lijkt op de stilte die geliefden ervaren, die veel van elkaar houden. Als de liefde voor elkaar en de vreugde om elkaar zo groot wordt dat elk woord teveel is, dan blijft alleen nog de woordeloze stilte over. Daarom willen wij nu weer alle ruimte geven aan de stilte.

fr. Ad Lenglet, abt van de abdij Sint Benedictusberg, Vaals